מספר פנימי: 477449

הכנסת התשע-עשרה

יוזמים: חברי הכנסת ניצן הורוביץ
מיכל רוזין
תמר זנדברג
אילן גילאון

פ/1847/19

הצעת חוק החזר הוצאות כספיות בגין עריכת נישואין אזרחיים בחוץ לארץ למי שאינם רשאים להינשא על פי הדין הדתי, התשע"ד–2013

הגדרות	1.	בחוק זה, "הוצאות כספיות" – הוצאות עריכת נישואין אזרחיים בחוץ לארץ, לרבות הוצאות נסיעת בני הזוג לחוץ לארץ ושהייתם שם.
הזכות להחזר הוצאות כספיות	2.	אוצר המדינה יחזיר את הוצאותיהם הכספיות של בני זוג, אשר לפחות אחד מהם אזרח ותושב ישראל, המנועים מטעמי דת או מצפון להינשא על פי דין דתי.
ביצוע ותקנות	3.	שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי לקבוע תקנות לביצועו, ובכלל זה תקנות בדבר ההליך, שיעור סכומי החזר ההוצאות והראיות הנדרשות לצורך קבלתו.

דברי הסבר

הזכות להינשא היא זכות אנושית בסיסית המעוגנת גם בדין הבינלאומי וגם בדין הישראלי. הזכות להינשא נגזרת מערך כבוד האדם המעוגן בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. כמו כן, הכרזת האו"ם בדבר זכויות האדם מיום 10.12.48 קובעת כי "כל איש ואישה שהגיעו לפרקם רשאים לבוא בברית הנישואים ולהקים משפחה, ללא כל הגבלה מטעמי גזע, אזרחות או דת. הם זכאים לזכויות שוות במעשה הנישואין, בתקופת הנישואין ובשעת ביטולם."

לפי החוק הקיים במדינת ישראל, לא ניתן לקיים נישואין אזרחיים בארץ. מאז הקמתה המשיכה המדינה את ההסדר שהפעיל השלטון הבריטי וקודם לו העותומאני, לפיו נישואין יערכו רק לפי דין אישי ורק למי שיש לו דין אישי. הסדר זה פוגע במספר קבוצות: חסרי דין אישי; מי שדינם האישי אוסר עליהם להינשא עם מי שהם חפצים להינשא לו; מי שמשתייך לעדה שאינה מוכרת וכן מי שחפצים להתחתן שלא לפי דין דתי כלשהו. מכל אלו נשללת הזכות הבסיסית להינשא במדינתם.

בעיית הנישואין האזרחיים הולכת ומחריפה בגלל המספר הגדל והולך של אנשים שאינם מוכרים כיהודים, חסרי דין אישי, בני זוג מאותו המין וחסרי דת הגרים בישראל. בני זוג המעוניינים להינשא, אך אינם יכולים לעשות זאת בישראל באחת המסגרות הדתיות, נאלצים להינשא בחוץ לארץ.

אין למדינה זכות לפלוש לתחום אמונתו של הפרט וחופש המצפון שלו. חופש המצפון, כמקובל במדינות דמוקרטיות, משמעותו, בין השאר, להימנע מכל תכתיב דתי. במדינה דמוקרטית אין מקום לפגיעה בזכות בני זוג להינשא על פי השקפתם המצפונית. על מנת למנוע הפליה של בני זוג שאינם יכולים מטעמי דת או מצפון להינשא בארץ, על המדינה לדאוג גם להחזר הוצאותיהם הכספיות בגין נסיעתם לחוץ לארץ ועריכת הנישואין שם, הוצאות שהיו נמנעות לו היו יכולים להינשא בארץ. כך ייעשה עד שיוסדר בחקיקה נושא הנישואין האזרחיים.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון (פ/12/17), ועל שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת ניצן הורוביץ וקבוצת חברי הכנסת (פ/1457/18; הוסרה מסדר היום ביום א' בכסלו התש"ע (18 בנובמבר 2009); פ/1959/18; הוסרה מסדר היום ביום כ"ט בטבת התשע"א (5 בינואר 2011); פ/3549/18) על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/3216/18)

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט"ו בכסלו התשע"ד – 18.11.13